

Nr 582.

Av herr **Danielsson m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 217, med förslag till lag om folkpensionering m. m.*

I Kungl. Maj:ts proposition n:r 217 med förslag till lag om folkpensionering m. m. föreslås bl. a., att den, som fått för sig fastställd pension enligt 2 § i den hittills gällande lagen om allmän pensionsförsäkring, skall efter utgången av år 1936 anses därigenom hava fått folkpension sig tillerkänd, därvid i stället för rätt till pensionstillägg enligt 6 § andra stycket i nämnda lag träder rätt till tilläggspension enligt den nya lagen om folkpensionering. Detta innebär en icke oväsentlig ökning av pensionsbeloppet i jämförelse med det nuvarande pensionstillägget.

I fråga om sättet att täcka dessa ökade utgifter för pension åt dem, som erhållit pensionstillägg enligt nu gällande lag, har pensionsförsäkringskommittén hemställt, att primärkommunerna skola som hittills betala *en åttondel* av tilläggspensionen och att staten skall betala resten och således överta den åttondel, som hittills — bortsett från de största städerna — burits av landstingen. I regeringspropositionen föreslås en annan fördelning av bördan till nackdel för primärkommunerna, i det att dessa enligt Kungl. Maj:ts förslag skola betala *en femtedel* av de nuvarande pensionärernas tilläggspensioner. Socialministern motiverar denna starkare belastning på primärkommunerna med att den föreslagna folkpensioneringsreformen torde komma att medföra lättnad i kommunernas fattigvårdsbördor. Och han gör gällande, att kommunernas sammanlagda kostnader för fattigvård och pensionstillägg säkerligen icke komma att stiga, under det att statens utgifter för pensionsförsäkringen komma att växa synnerligen avsevärt. Vi anse, att detta regeringens förslag icke bör godkännas, av skäl som nedan anges.

Vad beträffar fördelningen av kostnaderna för tilläggspensionerna åt dem, som först efter den föreslagna nya lagens ikraftträdande erhålla sådana, innebär regeringsförslaget, att primärkommunerna skola överta den andel (en åttondel), som enligt nu gällande lag bäres av landstingen, och således sammanlagt bestrida *en fjärdedel* av dessa utgifter. Härvidlag kan regeringsförslaget stödja sig på pensionsförsäkringskommittén, men ett mycket stort antal kommuner, isynnerhet landskommuner, har bestämt avstyrkt detta förslag till kostnadsfördelning. Det förtjänar också framhåvas, att Svenska landstingsförbundets styrelse förordar, att landstingsandelen överföres på staten. Men skulle det likväl anses lämpligt, fortsätter landstingsförbundets styrelse, att kommunerna övertoge landstingsandelen, borde detta under inga omständigheter få ske utan att skatteutjämningsproblemet bringades till en lösning, som medförde motsvarande lättnader för kommunerna. Och flertalet inom styrelsen för Svenska landskommunernas förbund uttalar sig *mot* en överflyttning

av landstingsandelen på primärkommunerna i stället för på staten och belyser verkan av en sådan åtgärd med en del statistiska siffror, som ge till resultat, att kommuner med *låg* utdebitering skulle slippa lindrigast undan, att för kommuner med *medelhög* utdebitering överflyttningen skulle vara mera kännbar och i kommuner med hög utdebitering skulle den verka mest ogynnsamt. Vi hänvisa till sid. 173—179 i kungl. propositionen.

För vår del finna vi synnerligen starka skäl tala *mot* en överflyttning, helt eller delvis, på primärkommunerna av landstingens andel av kostnaderna för folkpensioneringen. Först må erinras om att under senare år kraftiga yrkanden gjorts att lätta och utjämna primärkommunernas skattebörd, och dessa yrkanden ha vunnit livlig och allmän anklang. På vissa områden ha statsmakterna också vidtagit åtgärder i denna riktning. Att då på ett annat område — folkpensioneringen — handla stick i stäv mot denna tendens ter sig inkonsekvent och principiellt oriktigt. Och detta så mycket mera som kostnaderna för en stor social uppgift sådan som folkpensioneringen i största möjliga utsträckning bör fördelas efter de principer, på vilka statsbeskattningen är byggd, och icke efter grunderna för kommunalbeskattningen. Denna senare utgår som bekant endast i ofullständig mån efter skatteförmågan. Den progressiva skatteprincipen intar där en mera undanskjuten plats, och i stället medför den godtagna principen om garantiskatt, när det är fråga om fastighet, att kommunalskatt måste erläggas, även om ägaren icke alls haft någon inkomst av sin fastighet, och att skuldbelastad fastighet kan drabbas lika tungt som skuldfri sådan. Det bör ligga i öppen dag, att man på en sådan grund icke får lägga andra bördor än som äro alldeles ofrånkomliga. Och den allra största återhållsamhet och försiktighet härvidlag påkallas också av det kända förhållandet, att skatteunderlaget gestaltar sig så oerhört olika i olika kommuner. För den ena kommunen kan därför ett ganska ringa utgiftsbelopp, som överflyttas från landstinget på kommunen, medföra en betydande stegring av utdebiteringen per skattekrona, medan i en annan kommun överflyttningen har en mycket mindre verkan, såsom framgår av den utredning Svenska landskommunernas förbund förebragt (se sid. 175—177 i den kungliga propositionen).

När — såsom i vissa fall skett — en betydelsefull uppgift överflyttats från primärkommunerna till landstingen, har detta inneburit ett steg i skatteutjämnande riktning landstingsområdets kommuner emellan. Att gå i motsatt riktning och fördela på primärkommunerna en börda, som hittills burits av landstinget, innebär en skärpning av ojämnheten i skattetrycket mellan kommunerna. Det förefaller orimligt, särskilt under nuvarande tidsomständigheter, att handla så. Och en sådan åtgärd kan inte försvaras med att samtidigt genom förbättrade pensioner fattigvårdsbördan i viss mån lättas. Ty dels gestaltar sig denna lättnad, såsom undersökningar givit vid handen, mycket olika och ytterst ojämnt i olika kommuner, dels möta, såsom bl. a. Svenska stadsförbundets styrelse betonat, stora svårigheter att med någon grad av tillförlitlighet beräkna, i vad mån förbättringen av pensionerna kan vara ägnad att lätta fattigvårdsbördan.

Men även om en reform av folkpensioneringen medför en lättning i kommunernas fattigvårdsbörda, så är inte detta förhållande ett tillräckligt bärande skäl för att överflytta landstingens pensionsandel på primärkommunerna. Det har sedan länge ansetts i och för sig önskvärt, i den mån det praktiskt låter sig göra, att fattigvårdsbördan lättas för kommunerna genom att i ökad omfattning överförs på staten. Kan så ske genom en förbättrad folkpensionering, bör detta alltså icke motvägas genom att pålägga kommunerna ökade och i hög grad ojämnt verkande bördor för denna pensionering. Därmed motverkar man ju ett syfte, vilket så gott som alla anse böra eftersträvas.

Vill man emellertid icke — av ena eller andra skälet — lägga landstingens hittillsvarande åttodel på staten, så är det långt bättre att fortfarande låta landstingen bära denna andel av kostnaderna för pensionsförsäkringen än att flytta den över på primärkommunerna, vilket, såsom ovan framhållits, medför bestämda och uppenbara olägenheter.

Såsom skäl för att öka primärkommunernas bidrag till pensionsförsäkringen har anförts, att detta vore av nöden för att utöva vederbörligt tryck på pensionsnämnderna i syfte att förmå dem att noggrant pröva pensionsansökarnas ekonomiska ställning och deras behov av tilläggspensioner. Utan ett sådant tryck, menar man, bli pensionsnämnderna mera rundhänta och inte tillräckligt sparsamma. *I stort sett* torde man kunna påstå, att den misstro till pensionsnämndernas bristande vilja att så samvetsgrant som möjligt fullgöra sin uppgift, vilken ligger bakom ett dylikt resonemang, icke har särdeles stark grund för sig. I själva verket torde de fall inte vara så överflödande många, då en pensionsnämnd vid avgörandet av pensionsspörsmål i stället för att objektivt bedöma förekommande ärende suttit och sökt räkna ut på vad sätt kommunens finansiella intressen skulle beröras av det blivande avgörandet. Naturligtvis kan det förekomma och har utan tvivel förekommit, att dylika synpunkter spela in, men förvisso är sådant alls icke så vanligt, som man på vissa håll synes göra gällande. Och man får inte förgäta, att det finns vissa garantier mot missbruk härvidlag. Nämndernas ordförande äro tillsatta av länsstyrelserna och känna sig säkerligen i de flesta fall representera statens och det allmännas intressen. De lära därför inte låna sig åt manipulationer, som strida mot dessa intressen och mot lagstiftarnas mening. De ombud, som pensionsstyrelsen utser och som äro närvarande vid nämndsammanträdena, verka givetvis i samma riktning och förhindra att eventuellt uppdykande osunda tendenser kunna göra sig gällande i avsevärd utsträckning. Pensionsstyrelsen själv är ju också i tillfälle att utöva en verksam kontroll härutinnan.

Om det sålunda finns faktorer, som äro ägnade att verksamt förekomma missbruk från pensionsnämndernas sida av de befogenheter de äga vid prövning av pensionsansökningarna, vadan en höjning av kommunernas pensionsbörda ur den synpunkten icke är av verkligt behov påkallad, så måste å andra sidan sägas, att den höjning som av Kungl. Maj:t föreslagits, är allt för liten för att i nämnda hänseende ha någon betydande effekt. Härom yttrar Svenska fattigvårds- och barnvårdsförbundet med allt fog: »Kommunens intresse av att pension beviljas i ett fattigvårdsfall minskas visserligen något,

om dess andel i pensionstilläggen höjes från en åttondel till en fjärdedel, men ändringen innebär dock endast, att kommunen i bidrag till understödstagarens försörjning i stället för sju åttondelar av pensionstillägget får nöja sig med sex åttondelar, en skillnad, som icke rimligen kan tänkas utöva någon större inverkan på pensionsnämndernas ifrågavarande benägenhet.»

Enligt vår mening tala alltså starka skäl för en sådan ändring i Kungl. Maj:ts förslag i här berörda avseende att den andel i pensionstilläggen, som nu bäres av landstingen, i sin helhet överflyttas på staten, varför vi hemställa,

att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 217 måtte besluta sådan ändring i grunderna för fördelningen av kostnaderna, att primärkommuns bidrag till tilläggs-pension i varje fall skall utgöra allenast en *åttondel* av tilläggspensionen, och anhålles att vederbörande utskott måtte vidtaga erforderliga ändringar i lagtexten.

Stockholm den 10 april 1935.

A. Danielsson.

Gustaf Olsson
i Ramsta.

A. Olsson
i Mora.

Nils Brännström
i Burträsk.

G. Malmqvist.

Johan Olofsson.

Ernst Åqvist.

O. E. Sandberg.

Alfr. Nilsson
i Steneberg.

A. W. Lundén.

Carl Björling.

P. J. Näslund.

Ola Jeppsson.

Elof Ljunggren.